

Maximumaantal kinderen per spermadonor volgens het CBO-advies

Maximumaantal kinderen per spermadonor volgens het CBO-advies

Aan de orde is het **tweeminutendebat Maximumaantal kinderen per spermadonor volgens het CBO-advies (30486, nr. 42)**.

De **voorzitter**:

Ik wilde direct door met het volgende tweeminutendebat, met als titel: Maximumaantal kinderen per spermadonor volgens het CBO-advies. De eerste spreker van dit tweeminutendebat is de heer Poortman. Hij spreekt namens het CDA. Ik nodig hem uit om hier zijn bijdrage te doen. Aan u het woord.

De heer **Poortman** (CDA):

Dank u wel. Het gaat erover dat donatie in de privésfeer vaak nog een probleem vormt en ook buiten het zicht van overheid en klinieken valt. Daarom de volgende motie.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat massadonatie door een spermadonor grote verwantschapsnetwerken kan veroorzaken met ingrijpende gevolgen voor donorkinderen en hun ouders;

constaterende dat donatie in de privésfeer buiten het zicht van de overheid en klinieken valt;

overwegende dat internationale regulering deze misstanden niet kan voorkomen en dat het kabinet voor donatie in de privésfeer verwijst naar privaatrechtelijke afspraken tussen donor en wensouders;

overwegende dat dergelijke afspraken geen algemene waarborg bieden tegen de onwenselijke gevolgen van massadonatie;

constaterende dat de rechter in de zaak van massadonor Jonathan M. heeft geoordeeld dat verdere donatie onder omstandigheden juridisch kan worden begrensd;

van mening dat de vrijheid van een donor om in de privésfeer sperma te doneren nooit zwaarder mag wegen dan de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van donorkinderen;

verzoekt de regering te onderzoeken of en op welke wijze een wettelijke grens kan worden gesteld aan massadonatie in de privésfeer,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door de leden Poortman, Wendel en Paulusma.

Zij krijgt nr. 45 (30486).

De heer **Poortman** (CDA):

Voorzitter. Ik vraag specifiek om het te onderzoeken en om een maatregel, omdat we lezen dat er in deze gevallen consequent gelogen wordt. Ik lees zelfs over een "onweerstaanbare drang tot voortplanting". We kunnen ons dan misschien voorstellen dat er ook pathologie in het spel is. Daarom hoeft de maatregel misschien niet eens te zijn dat we bestraffen, maar dat we ook nadenken over behandeling van deze mensen. Dat wou ik nog als gedachte meegeven. Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. De volgende spreker in dit tweeminutendebat is mevrouw Bikker. Zij spreekt namens de ChristenUnie. Ik nodig haar uit om haar bijdrage te doen. Goedemorgen.

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Ik wil de minister danken voor de antwoorden op de inbreng van de Kamer. Naar aanleiding van die beantwoording heb ik één vraag en één motie. De IGJ heeft, terugkijkend, te weinig aandacht gegeven aan de naleving van het maximumaantal kinderen per donor. Ik zou graag meer inzicht krijgen in op welke wijze de IGJ nu toezicht gaat houden en hoe het toezicht structureel en risicogericht wordt ingericht. Kan de minister de Kamer hierover informeren?

Daarnaast mijn motie. We hebben enkele jaren geleden besloten om in het belang van het kind te stoppen met interlandelijke adoptie. Toch is het nu nog steeds mogelijk om in Nederlandse klinieken een kind te verwekken van een buitenlandse donor, waarvan ten eerste niet duidelijk is of het een massadonor is, twee, het voor het donorkind vaak onmogelijk blijkt om te achterhalen wie de vader is, drie, het niet in het belang van het kind is om een onbekende buitenlandse vader te hebben, die misschien wel aan de andere kant van de wereld woont. Daarom de volgende motie.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat er in Nederland nog steeds kinderen worden verwekt met de hulp van buitenlandse spermadonatie, terwijl risico's op massadonorschap nog steeds bestaan en effectieve maatregelen om dit tegen te gaan nog niet zijn gevonden;

overwegende dat het kunnen kennen van je biologische ouders niet (goed) mogelijk is bij spermadonatie uit het buitenland, omdat enerzijds landen het mogelijk maken om anoniem te doneren en anderzijds fysieke en culturele afstand een belemmering vormt;

overwegende dat het belang van het donorkind, waaronder welzijn, identiteit en kenbaarheid van afstamming, zwaarder moet wegen dan commerciële of organisatorische belangen van donorbanken en klinieken;

verzoekt de regering het gebruik van sperma uit het buitenland via fertiliteitsklinieken te verbieden en het gebruik van donorsperma uit het buitenland via ander gebruik te ontmoedigen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door het lid Bikker.

Zij krijgt nr. 46 (30486).

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):
Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel, mevrouw Bikker. De volgende spreker is mevrouw Wendel. Zij spreekt namens de VVD. Aan u het woord.

Mevrouw **Wendel** (VVD):

Dank, voorzitter. De afgelopen periode zijn er verschillende massadonoren in opspraak geraakt. De VVD vindt dat echt zorgelijk vanwege de ingrijpende gevolgen die dat heeft voor kinderen en voor wensouders, want voor kinderen is het belangrijk dat ze niet bijvoorbeeld 200 broers en zussen hebben. Op deze manier wordt door massadonors misbruik gemaakt van mensen die de diepste wens hebben om een kindje te krijgen. De VVD maakt zich daar echt zorgen om.

Voor de VVD is het duidelijk dat deze massadonoren zich onaantastbaar wanen en dat is ook iets wat massadonor Simon letterlijk zei: "Mij valt niets te verwijten. U kunt mij niets doen." Klinieken zijn sinds 2025 gereguleerd en ik denk dat dat een hele belangrijke stap is, maar we zien nog steeds dat massadonoren zichzelf bijvoorbeeld via onlinefora aanbieden en niet eerlijk zijn over het aantal kinderen dat zij al verwekt hebben. De motie-Poortman die zojuist is ingediend, mede namens de VVD, roept ook op om te kijken op welke manier we massadonatie in de privésfeer tegen kunnen gaan. Ik ben heel benieuwd hoe de minister daarnaar kijkt. Is de minister ook geschrokken van de signalen van de afgelopen periode over verschillende massadonoren die blijkbaar nergens voor terugdeinzen? Wat gaat de minister eraan doen om te zorgen dat dit stopt?

Dank u wel, voorzitter. Er zijn geen moties van mijn kant.

De **voorzitter**:

Dank, mevrouw Wendel. De laatste spreker in dit tweeminutendebat is mevrouw Vliegenthart. Zij spreekt namens PRO. Gaat uw gang.

Mevrouw **Vliegenthart** (PRO):

Voorzitter. Toen massadonor Jonathan actief was, zeiden we als samenleving, zorg en politiek: dit mag nooit meer gebeuren. Toch bleek recent dat er een nieuwe massadonor actief is en dat hij al jaren zijn gang kon gaan, terwijl de minister, inspectie en zorginstanties op de hoogte waren, maar niks konden. Kinderen hebben recht op informatie over hun afkomst. Ontdekken dat je tientallen of honderden halfbroers en halfzussen hebt, kan ingrijpend zijn. Hoeveel zijn het er en hoe houdt het ooit op? Ook de ouders dragen de gevolgen. Zij vertrouwden op arts en donor en moeten hun kinderen nu begeleiden bij een werkelijkheid waarvoor zij nooit bewust hebben gekozen. Daarom de volgende moties.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat donoren de wettelijke begrenzing binnen klinieken kunnen omzeilen door daarnaast privé te doneren;

overwegende dat donorkinderen bescherming verdienen tegen het doelbewust ontstaan van zeer grote verwantschapsnetwerken;

verzoekt de regering om de Kamer een wetsvoorstel toe te zenden dat spermadonatie buiten de kliniek begrenst, waarbij donaties binnen en buiten klinieken gezamenlijk meetellen en proportionele sancties gelden voor donoren die de grens willens en wetens overschrijden,

met waarborgen voor de reproductieve vrijheid en de privacy van wensouders,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Vliegenthart.

Zij krijgt nr. 47 (30486).

Mevrouw **Vliegenthart** (PRO):

De tweede.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat overschrijding van donornormen ingrijpende gevolgen kan hebben voor donorkinderen en ouders;

verzoekt de regering binnen drie maanden met Fiom, Stichting Donorkind en vertegenwoordigers van ouders een landelijke ondersteuningsroute te organiseren, onafhankelijk van betrokken klinieken, met een vast aanspreekpunt en passende psychosociale begeleiding waarbij de ondersteuningsbehoefte leidend is,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Vliegenthart.

Zij krijgt nr. 48 (30486).

Mevrouw **Vliegenthart** (PRO):

Dat was 'm.

De voorzitter:

Dank. Ik schors voor vijf minuten. We gaan om 10.50 uur luisteren naar de beantwoording van de minister.

De vergadering wordt van 10.44 uur tot 10.50 uur geschorst.

De voorzitter:

Ik heropen dit tweeminutendebat. Aan het woord is de minister van VWS, met een reactie op de moties die zijn ingediend in het tweeminutendebat Maximumaantal kinderen per spermadonor. De minister.

Minister Hermans:

Voorzitter, dank u wel. Voordat ik inga op de moties, zal ik een paar algemene woorden spreken, ook naar aanleiding van de vraag van mevrouw Wendel. Maar ik vind ook dat dit onderwerp en ook de woorden die de verschillende Kamerleden erover gesproken hebben, dit meer dan verdienen.

De afgelopen periode is donorconceptie veelvuldig in het nieuws geweest. Ik realiseer me heel goed dat elke keer dat er berichtgeving is, dit voor betrokken donorkinderen en ouders, maar ook voor wensouders die er nu over nadenken, een grote impact heeft. Ik leef enorm mee met iedereen die hierbij betrokken is. Je ziet in de historie van donorconceptie in

Nederland dat deze in de afgelopen jaren, op verschillende momenten en op verschillende onderwerpen, tot discussie en tot ingewikkelde vragen heeft geleid. Daarom hebben wij ook, mede naar aanleiding van de motie van mevrouw Vliegenthart, onlangs een breed historisch onderzoek toegezegd, omdat ik het echt belangrijk vind om dat nu eens helemaal in kaart te brengen. We hebben in de afgelopen jaren veel individuele onderzoeken gedaan, bijvoorbeeld naar klinieken of naar een individuele donor, maar we hebben eigenlijk nooit het integrale beeld in kaart gebracht. Dat wil ik nu heel graag doen, om de historie goed in beeld te krijgen. Ik hoop ook echt dat we daar lessen uit kunnen trekken die ons weer helpen naar de toekomst toe.

Dat betekent niet dat we nu verder niks doen en wachten tot dat onderzoek er is, want in het hier en nu zien we dat er nog steeds vraagstukken spelen. In de maatregelen die we nemen, natuurlijk in samenwerking en in overleg met de Kamer, wil ik er ook echt alles aan doen om de verworvenheid die we hebben in Nederland te behouden voor de mensen voor wie donorconceptie echt de enige mogelijkheid is om kinderen te krijgen. Dat maakt de samenwerking tussen overheid en betrokken partijen ongelooflijk belangrijk, om de zorgvuldige praktijk van donorconceptie in Nederlandse klinieken te kunnen waarborgen. Gelukkig hebben we vorig jaar de Wet donorgegevens aangescherpt; een aantal van u verwees daar al naar. Sinds april 2025 vindt die registratie plaats en is ook dat maximum vastgelegd. De casus die de afgelopen periode in het nieuws was, laat zien dat we er nog niet zijn. Dat is terecht door u allemaal opgemerkt. In die casus zit de overschrijding ook, en misschien wel vooral, in de privésfeer. Voor veel wensouders was dat niet bekend. Nogmaals, ik voel aan alles, aan de gesprekken, de berichtgeving en de reacties, dat deze casus veel pijn en emoties oproept. Ik deel ook de zorgen die daarover zijn uitgesproken in dit tweeminutendebat. Ik begrijp dus ook heel goed dat er wordt opgeroepen om donorconceptie in de privésfeer te reguleren en daar echt hard op in te grijpen.

Ik kom zo op die motie, want ik ga daar echt mijn best voor doen. Ik wil ook het eerlijke verhaal vertellen, namelijk dat het lastig is om in te grijpen in die privésfeer, die dus echt volledig buiten het zicht van de overheid en de klinieken plaatsvindt. Ik acht het dus echt van groot belang — we maken daar ook echt werk van — dat wensouders goede afspraken maken met donoren en dat die afspraken ook privaatrechtelijk worden vastgelegd in een contract. In de tussentijd zijn we bezig met het reguleren van donorsperma uit het buitenland. Daar zal ik zo op ingaan, ook in relatie tot de motie van mevrouw Bikker. Op Europees niveau zet ik mij daarnaast in voor een Europees maximumaantal nakomelingen per donor. Heel precies kan ik daarover zeggen dat ik daar afgelopen week bij de informele EU-Gezondheidsraad in Ierland met collega's over heb gesproken.

Voorzitter. Dan had mevrouw Bikker een vraag over de IGJ. Hoe ziet dat toezicht er nou uit? Tegen mevrouw Bikker kan ik zeggen dat de IGJ dit jaar alle fertiliteitsklinieken in Nederland bezoekt. Ik zal de Kamer in het eerste kwartaal van volgend jaar informeren over de uitkomsten van die bezoeken, de geconstateerde risico's en de eventueel getroffen handhavingsmaatregelen.

Voorzitter. Dan kom ik bij de ...

De voorzitter:

Mevrouw Wendel heeft een verduidelijkende vraag naar aanleiding van het antwoord op haar vraag.

Mevrouw Wendel (VVD):

Ik begrijp natuurlijk dat dit op een hele zorgvuldige manier bekeken moet worden. Dat is ook de reden dat ik de motie die oproept om massadonatie strafbaar te stellen niet zal indienen vandaag, terwijl ik die wel had klaarliggen, zoals de minister weet. Ik wil de minister wel vragen welke mogelijkheden zij ziet om dat te doen. Is dat een optie? Zou de minister dat

kunnen meenemen in de lopende onderzoeken? De VVD denkt dat dit een goed voorstel is, maar vindt ook dat dat op een zorgvuldige manier bekeken moet worden.

Minister Hermans:

Ik ken de overwegingen. De heer Poortman zei zelf net ook nog dat je in de hoek van het bestraffen kunt kijken, maar dat je misschien ook wel moet nadenken over behandeling. Daarmee kom ik gelijk bij de appreciatie van de motie op stuk nr. 45 van de heer Poortman, mevrouw Wendel en mevrouw Paulusma. Die motie geef ik oordeel Kamer, omdat ik echt bereid ben om opnieuw te verkennen of te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om massadonatie in de privésfeer tegen te gaan. Ik moet daarbij natuurlijk wel oog hebben voor de juridische en de praktische haalbaarheid, maar ik zie echt de onderliggende pijn die dit vraagstuk met zich meebrengt. Tegelijkertijd zie ik het belang van het beschermen van de zorgvuldige praktijk die we ook in Nederland hebben en die zo belangrijk is voor ouders voor wie dit de enige mogelijkheid is. De motie op stuk nr. 45 krijgt dus oordeel Kamer, omdat ik echt bereid ben die mogelijkheden opnieuw en in alle breedte te verkennen.

De voorzitter:

De motie op stuk nr. 45 heeft dus: oordeel Kamer.

Minister Hermans:

Voorzitter. De motie op stuk nr. 46 van mevrouw Bikker verzoekt mij om het gebruik van sperma uit het buitenland te verbieden. Ik zou mevrouw Bikker willen vragen of zij bereid is om die motie even aan te houden. Ik heb in de reactie op alle vragen die gesteld zijn, aangegeven dat wij nu bezig zijn met: hoe kan je die buitenlandse donaties aan banden leggen en wat voor voorwaarden zou je daarvoor moeten stellen? Dat studeerwerk vindt nu plaats. Ik wil de Kamer zo snel mogelijk informeren over hoe we dat zouden kunnen doen. Ik zeg daarbij: dat kunnen we dan regelen via een wet die op dit moment al in de Kamer ligt. Dit hoeft dus allemaal niet heel lang te duren. De reden dat ik daar nog even voor nodig heb, is als volgt. Ik zie de risico's die mevrouw Bikker schetst. Tegelijk hebben we hier ook het vraagstuk van de beschikbaarheid en de toegankelijkheid van deze zorg voor ouders die hiervan afhankelijk zijn. Dat moet ik gewoon meewegen bij de maatregelen die we nemen.

De voorzitter:

De vraag is of mevrouw Bikker deze motie wenst aan te houden.

Mevrouw Bikker (ChristenUnie):

Ik denk juist dat deze motie ook behulpzaam kan zijn bij het verder inrichten van het wetsvoorstel, omdat deze belangenafweging van de beschikbaarheid versus de gevolgen voor het kind, het niet kunnen herkennen van massadonorschap ... Dit is inmiddels inzichtelijk en daar heeft de Kamer ook al heel wat keer over gesproken. Ik begrijp dus goed dat de minister zegt dat ze het zorgvuldig wil doen, maar over dit punt is al wel veelvuldig door de Kamer gesproken. Ik kan me dus voorstellen dat de motie juist ook een richtinggevende uitspraak van de Kamer kan zijn over hoe het wetsvoorstel ingericht moet worden, waarbij ik in het dictum ook echt wat ruimte heb gelaten met betrekking tot het verschil tussen fertiliteitsklinieken en andere vormen.

De voorzitter:

Ik begrijp dat het antwoord van mevrouw Bikker op mijn vraag nee is. U houdt 'm niet aan, dus de motie op stuk nr. 46 komt in stemming. Dan kijk ik naar de minister.

Minister Hermans:

Dan is ie wat mij betreft ontijdig. Even precies, voor de planning. Het wetsvoorstel waarin we dat met elkaar zouden kunnen regelen, ligt in de Kamer. We werken nu aan een AMvB die we onder die wet zouden kunnen laten gelden. Alles is erop gericht om die in het eerste kwartaal van volgend jaar in consultatie te laten gaan.

De voorzitter:

Akkoord. Dus de motie op stuk nr. 46 heeft als appreciatie "ontijdig" en komt in stemming.

Minister Hermans:

Ja. Dan de motie op stuk nr. 47. Dat is de motie van mevrouw Vliegenthart. Ik moet even zoeken of ik nu de goeie motie heb; ja, ik zit goed. Dit betreft het wetsvoorstel om spermadonaties buiten klinieken te begrenzen. Onder verwijzing naar de appreciatie van de motie van de heer Poortman en naar wat ik zei in mijn inleiding moet ik deze motie ontraden, maar ik ga dus wel echt serieus verkennen wat we kunnen doen.

De voorzitter:

De motie op stuk nr. 47 is ontraden.

Minister Hermans:

Voorzitter. Dan de motie op stuk nr. 48 van mevrouw Vliegenthart. Die vraagt mij om binnen drie maanden een landelijke ondersteuningsroute te organiseren. Bij mijn beste weten is zo'n ondersteuningsroute er al, in samenwerking met de organisaties die mevrouw Vliegenthart noemt in de motie. Als ik het dus zo mag lezen dat ik met die organisaties in gesprek ga om te kijken: werkt het nu goed, waar is de toegang misschien niet goed of niet goed genoeg op orde, waar kunnen we dingen verbeteren? Dan kan ik daar mogelijk ook nog de signalen bij betrekken die mevrouw Vliegenthart daarover ontvangt. Ik wil dus dat gesprek voeren en de Kamer daar dan over informeren. Als mevrouw Vliegenthart echt wil dat ik nu een nieuwe route opzet, dan moet ik dit ontraden.

De voorzitter:

Ik zit een beetje op de tijd te letten. Als u zegt "ja, zo bedoelde ik het", dan krijgt ie oordeel Kamer, mevrouw Vliegenthart.

Mevrouw Vliegenthart (PRO):

Heel kort. Van de organisaties die ik nu benoem, horen we dat er extra behoefte is aan psychosociale ondersteuning bij het feit dat die massadonoren en die enorme verwantschapsnetwerken er zijn. Dat is echt iets extra's binnen de bestaande route. De vraag is of u dat verder wilt uitzoeken.

Minister Hermans:

Dan neem ik dat mee in het gesprek dat ik voer. Dan kijk ik wat dat vraagt, wat er al gebeurt en wat er mogelijk extra nodig is.

De voorzitter:

Geen nieuwe route dus. De laatste motie, op stuk nr. 48, krijgt oordeel Kamer. Daarmee zijn we aan het eind van dit tweeminutendebat.

De beraadslaging wordt gesloten.